

FoU i lektorkvalificering og dets betydning for undervisning

Henriette Duch¹, Verner Larsen¹, Birthe Lund²

1. *VIA University College*

2. *Aalborg Universitetet, Institut for Kultur og Læring*

Abstrakt

Adjunkter på professionshøjskoler i Danmark, herunder også adjunkter, der underviser på erhvervsskolelæreres pædagogiske uddannelse, skal gennemføre et fireårigt lektorkvalificeringsforløb, hvori indgår både undervisning og deltagelse i forskning og udvikling, FoU. I forhold til tidligere, hvor uddannelse af erhvervsskolelærere lå på det nu nedlagte Danmarks Erhvervs-pædagogiske Læreruddannelse, DEL, er FoU et nyt krav.

Dette ændrede lektorkvalificeringsforløb hænger også sammen med et nyt politisk fastlagt krav om forskning på professionshøjskoler. Som konsekvens heraf ændres også forståelsen af forholdet mellem FoU og undervisning. Før talte man om nedsivning fra universiteter til professionsuddannelser og professioner, men nu taler man om et videnskredsløb mellem FoU og undervisning. Med professionshøjskolernes forskningsret opstår således nye muligheder for udvikling af samspillet mellem FoU og undervisning, hvilket artiklen undersøger med empiri fra lektorkvalificeringsforløb.

Da professionsuddannelser er vidensbaserede og skal bygge på FoU undersøges i et kvalitativt studie forholdet mellem FoU og undervisning ved interviews og observationer. Analysen foretages ud fra Bernsteins sociologiske teori og hans begreb rekontekstualisering. På baggrund af denne teoretiske synsvinkel konstrueres ud fra empirien tre idealtyper, som kaldes den professionsorienterede underviser, den didaktisk orienterede underviser og den forskningsorienterede underviser. Disse idealtyper konkretiseres ud fra udsagn i interviews, således at der præsenteres et eksempel på hver af idealtyperne. Ud over forholdet mellem FoU og undervisning viser eksemplerne undervisernes forskellige selvforståelser, samt hvorledes de forholder sig forskelligt til professioner og erhverv. På baggrund af analysen diskuteres, hvilken betydning lektorkvalificering og dermed uddannelse af forskellige typer af undervisere kan få fx inden for uddannelse af erhvervsskolelærere afhængig af, hvorledes undervisere ser på uddannelse til en profession.

Emneord: FoU, rekontekstualisering, professionshøjskoler, uddannelsessociologi, erhvervsskolelærere

Lektorkvalificering, FoU og undervisning

Denne artikel handler om, hvorledes adjunkter, som er nyansatte undervisere i midlertidige stillinger på professionshøjskoler i Danmark, omsætter forskning og udvikling, FoU, til deres undervisning. Disse adjunkter skal gennem et fireårigt kvalificeringsforløb, som afsluttes med en anmodning om at blive lektor og dermed fastansat. I forløbet skal de bl.a. deltage i FoU. Anmodningen vurderes af eksterne bedømmere på baggrund af skriftlige materialer. Adjunkterne – de senere lektorer - kan undervise på mange forskellige professionsuddannelser og i efter- og videreuddannelse på diplomuddannelser fx på erhvervsskolelæreres pædagogiske uddannelse, Diplomuddannelse i Erhvervspædagogik. Denne uddannelse har siden 2010 været den ofte anvendte pædagogiske uddannelse for erhvervsskolelære, men tidligere har der været andre uddannelser placeret ved andre uddannelsesinstitutioner, senest Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse (Duch, 2017). Med ændringen af den pædagogiske uddannelse for erhvervsskolelærere ændres således den institutionelle forankring og dermed også de kvalificeringskrav, som kræves for at blive lektor. I den periode, som disse ændringer finder sted i, udvikles krav til og muligheder for forskning på professionshøjskoler. Disse ændringer beskrives indledningsvis i artiklen med fokus på den politiske og organisatoriske kontekst. Pointen er, at synet på forholdet mellem FoU og undervisning på professionshøjskoler mange forskellige uddannelser ændres i denne periode. Vi er optaget af, hvorledes FoU anvendes i undervisning, hvilket forstås ud fra begrebet rekontekstualisering. Dette undersøger vi gennem et empirisk studie for at få viden om, hvilke forskellige former for samspil mellem FoU og undervisning adjunkterne erfarer. Vi har således et induktivt udgangspunkt i analysen. Resultaterne af analysen danner baggrund for konstruktion af tre idealtyper for, hvorledes dette samspil kan fortolkes. Idealtypene konkretiseres ud fra tre adjunkters kvalificeringsforløb.

Artiklen bidrager således med viden om, hvorledes nyansatte på professionshøjskoler uddannes gennem et kvalificeringsforløb, hvori samspillet mellem FoU og undervisning er centralt. Adjunkter får på meget forskellig vis erfaring med FoU, muligheder for og forståelse af anvendelse af FoU i deres egen undervisning. Dette er et særlig perspektiv på forholdet mellem forskning og undervisning, som generelt debatteres på de videregående uddannelser, særlig universiteter. Det nye er, at med professionshøjskoler forskningsret, så bliver dette også relevant i denne kontekst.

Professionshøjskoler i Danmark udbyder videregående uddannelser rettet mod professioner og erhverv samt efter- og videreuddannelse bl.a. i form af diplomuddannelser, herunder Diplomuddannelse i Erhvervspædagogik. Undervisere skal gennem deres lektorkvalificering indgå i FoU med henblik på, at den kommende lektor kan:

[..] udvikle sine teoretiske, faglige, pædagogiske, didaktiske og erhvervs- og professionsrettede kompetencer samt anvende og udvikle sine kompetencer i forhold til forsknings- og udviklingsaktiviteter med henblik på at kunne varetage de opgaver, som ansættelse som lektor kræver (Bekendtgørelse nr. 1227, 2018).

Det er ifølge bekendtgørelsen op til professionshøjskolen at sikre, adjunkten har mulighed for at opnå kompetencerne. Bedømmelseskriterierne i den skriftlige lektoransøgning knytter sig til undervisning, institutionel udvikling og inddragelse af international forskning og udviklingstendenser. De

ret åbne kriterier og formulering om lektorerens kompetencer kan ses i lyset af den historiske udvikling for FoU på professionshøjskoler, som vi uddyber i det følgende.

Udviklingen af krav til undervisere på professionsuddannelserne

Kravet til lektorerens kompetencer inden for FoU kan ses i lyset af udviklingen af professionshøjskolerens involvering i forskning. I 2009 tildeles politisk midler til FoU med henblik på, at professionerne skal varetage en viden baseret på udvikling (Hornskov et al., 2018, s. 99). Forståelsen i det politiske system er, at universiteterne producerer viden, som siver ned til professionshøjskolerne, der så anvender denne (Schmidt, 2018). Professionshøjskoler skal således anvende forskningsbaseret viden uden selv at frembringe denne. Dette ændres i 2013, hvor det besluttes, at professionshøjskoler skal foretage anvendelsesorienteret og praksisnær forskning (Hornskov et al., 2018, s. 100). Forskningspligten betyder tildeling af statslige forskningsmidler og en løbende opfølgning på anvendes af disse midler og resultater fra FoU (fx Danske Professionshøjskoler, 2017). Den forskningsproducerede viden defineres ud fra kriterier i den såkaldte Frascati-manual (Andersen, 2018).

Professionshøjskolerne foretager over tid organisatoriske tilpasninger med henblik på de opgaver, som det politiske system stiller i relation til FoU og midler hertil (Andersen, 2018). Ligeledes afleder den nyetablerede mulighed for forskning, at undervisere skal kvalificeres til dette, samt overvejelser over forholdet mellem uddannelse, forskning og profession. På universiteter tales om «Knowledge Triangle», som inkluderer innovation (Maassen & Stensaker, 2011; Unger et al., 2018), og professionsskoler arbejder på at finde deres særlige position i lyset af deres mange forskellige mellemlange uddannelser samt diplomuddannelser. Heri indgår diskussioner af forståelsen af FoU og forskning og det særegne herfor for professionshøjskoler (fx Kristensen, 2020).

Argumenter for integration mellem uddannelse og forskning – hentet fra universitetssammenhænge – kan være, at de studerende skal uddannes til en ukendt fremtid, og at de studerende derfor skal uddannes til at vurdere ny viden (Brew, 2010). Imidlertid er forskellige forståelser af forskning og dens kobling til undervisning og læring en generel problemstilling (Brew, 2010). På professionshøjskoler viser en undersøgelse, at det bliver en underviseropgave at begå sig i dette spænd og finde løsninger, der baserer sig på mange forskellige forståelser af forholdet (EVA, 2017). Et eksempel på variationen findes på læreruddannelsen, hvor uddannelse og forskning kan forbindes gennem anvendelse af forskningsprodukter (fx artikler), ved at undervisere inddrager egen forskning i undervisning, eller at studerende inddrages i forskning, og disse forskellige aspekter rammesættes organisatorisk og gennem incitamentsstrukturer (Jensen & Lund, 2019). Denne variation bidrager til at forstå det fortolkningsrum, som ser ud til at findes i praksis i kvalificeringsforløb. En professionshøjskole og dens forskellige professioner har derfor fortolkningsmuligheder, og derfor kan forskellige dele af organisationen tilgå arbejdet med lektorkvalificering forskelligt fx i forhold til, hvilke opgaver personaleleder har og hvilke koordinatorfunktioner, som tilknyttes (Larsen et al., 2020).

Kompleksiteten øges yderligere af, at der som følge af professionshøjskolernes mulighed for forskning samtidig fremkommer et behov for forskeruddannet personale så som ph.d'er uddannet enten før ansættelse på professionshøjskoler eller ansatte, som efteruddannes (Damvad, 2014). Det

aktualiserer således spørgsmålet om, hvad forskning skal bibringe professionsuddannelserne (Damvad, 2015, s. 8). Hornskov et al. (2018) argumenterer for, at der i forskning på professionshøjskoler er flere interesser på spil, hvorfor konstruktionen af forskningsrelevante problemer bliver væsentlig. Sådanne formuleringer af problemer kan, i det omfang der i forskningen indgår et samarbejdes med praksis (bl.a. eksterne aktører) føre til diskussioner om, hvilke mål der skal nås gennem forskning, hvordan det vurderes, om disse mål opnås, og hvordan der bliver mulighed for at designe en ny praksis i professionen (Hornskov et al., 2018, s. 107). Da professionshøjskoler har til opgave at uddanne til professioner på baggrund af den viden, arbejdet med FoU bidrager til, bliver det generelle forhold mellem professionsudvikling, forskningsbaseret viden og uddannelsen på professionshøjskolen centralt (Raaen, 2018).

Da adjunkter skal lektorkvalificeres, og der heri indgår kompetenceudvikling til FoU, kan lektorkvalificeringsforløb ses som en mulighed for at alle nye undervisere inddrages i FoU og bidrager til at etablere og udvikle nye sammenhænge mellem uddannelse og FoU. En sammenhæng, der som vist ovenfor, kan udtrykkes og fortolkes på flere forskellige måder, som denne undersøgelses analyse synliggør. Artiklen tematiserer og konkretiserer denne sammenhæng med fokus på adjunktens egen forståelse og erfaring fra deres kvalificeringsforløb, og vi stiller forskningsspørgsmålet:

Hvorledes bidrager adjunkternes deltagelse i FoU gennem lektorkvalificering til at udvikle og fortolke sammenhængen mellem forskning og undervisning?

Analyseresultatet formidles som tre idealtyper konstrueret på baggrund af analyser af det samlede empirisk materiale ud fra en uddannelsessociologisk tilgang. Idealtyperne konkretiseres derefter på baggrund af analyser af særlig tre interviews med adjunkter. Vi redegør inden da for vores teoretiske perspektiv og den metodiske tilgang.

Rekontekstualiseringsbegrebet - et teoretisk perspektiv

Vi anvender begrebet rekontekstualisering, da vi undersøger en særlig relation mellem FoU, hvor viden produceres i én diskurs, og undervisning omsætter denne viden til en anden diskurs. I Bernsteins teori forstås diskurs som en kulturel reproduktion inden for selve uddannelsessystemet, og den sociologiske tilgang kan forklare, hvorfor der sker ændringer i disse diskurser.

Med Bernsteins rekontekstualiseringsbegreb betragtes FoU og undervisning her som to kontekster, en produktions- og en reproduktionskontekst med hver deres diskurs, hvor undervisning kræver en didaktisk omsætning (Bernstein, 2001, s. 159). Det er undervisernes bidrag til rekontekstualisering, vi tematiserer gennem en analyse af de didaktiske produktions- og reproduktionsmekanismer i og mellem FoU og undervisning. I forbindelse med FoU producerer adjunkter viden, som kan formidles gennem forskellige kilder fx videnskabelige artikler, lærerbøger, rapporter eller en diaspræsentation. Reproduktionen er omsætningen af og evt. forandringer i viden fra FoU til undervisning. «Hvad» handler bl.a. om indholdet, faget, og «hvordan» om formidlingen.

Bernstein er særlig optaget af det pædagogiske område og de felter, som ligger i strukturer i uddannelsessystemet. Bernstein taler om en rekontekstualisering fra den officielle pædagogiske diskurs til undervisning og fra undervisning til omgivelser. Den aktuelle politik etablerer diskurser, og ligeledes er der forskellige diskurser for produktion af viden samt rekontekstualisering af denne (Bernstein, 1996).

Forstås lektorkvalificering ud fra denne teori, så bidrager adjunktens deltagelse i FoU til en produktion af viden inden for diskursen for FoU på professionshøjskoler, og denne viden rekontekstualiseres til undervisning. Med rekontekstualiseringen forstår vi således, hvordan viden forandres fra konteksten for FoU til konteksten for undervisning. Disse to kontekster har som sagt forskellige diskurser, og adjunkten skal derfor ændre på eller måske udelade at anvende FoU viden, hvis rekontekstualiseringen ikke ses som en relevant mulighed. Samtidig kan FoU inkludere mange forskellige former for viden, så afhængig af, hvad adjunkten har været involveret i, vil det give forskellige muligheder. Denne mulighed for varierede forståelser af FoU har vi søgt at inkludere gennem de metodiske tilgange, som der redegøres for i det følgende. Ved at anvende Bernsteins uddannelsessociologiske blik fokuseres på de to forskellige kontekster, hhv. FoU i kvalificeringsforløb og undervisning på professionshøjskoler, samt hvordan viden fra den ene kontekst anvendes i den anden.

Den metodiske tilgang

Artiklen bygger på et kvalitativt studie baseret på dokumentanalyser, interviews og observationer i 2018-2019. Der er indsamlet dokumenter om det formelle grundlag for lektorkvalificering, nationale og lokale evalueringer af forholdet mellem FoU og undervisning samt udviklingen hen mod vedtagelse af forskningspligt til professionsuddannelser. Den lokale organisering af lektorkvalificering er analyseret på baggrund af interviews med aktører, der organiserer og indgår med fx vejledning omkring lektorkvalificering. Derved afspejler undersøgelsen den variation, som findes blandt forskellige uddannelser, adjunker er ansat ved på professionshøjskolen. Konteksten for adjunktens forløb indgår således.

På baggrund heraf er udvalgt 12 adjunker til interviews, således at de tilsammen repræsenterer et bredt udsnit af professionshøjskolens uddannelser, har forskellige uddannelsesmæssige baggrunde, herunder ph.d. grader. Det er indgået i udvælgelsen, at der forelå skriftlige produkter eller fx konferencedeltagelse, og dermed produkter fra FoU, som potentielt var mulige at anvende i undervisningen. Dette er undersøgt ud fra adjunktens professionelle profil på UC Viden. For at opnå en bred repræsentation inden for de nævnte kriterier – spredning på uddannelser og produkter fra FoU – er to informanter ud af de 12 lektorer. På den baggrund har vi forsøgt at sikre en udvælgelse af informanter med forskellige erfaringer med FoU og inddraget deres anvendelse heraf i undervisningen.

I interviews er bl.a. spurgt til, hvilke former for FoU informanten deltog i, herunder indholdet, selve opgaven og rollefordeling i forhold til evt. samarbejdspartnere. Der er spurgt til anvendelsen i undervisning, om der er tale om faglig viden, didaktisk eller metodisk anvendelse samt deres

generelle forståelse af forholdet mellem FoU og undervisning. Interviews er foretaget på baggrund af interviewguides og er transskriberede ordret.

På baggrund af informanternes udsagn om mulighed for at observere anvendelse af FoU i deres undervisning har vi foretaget tre observationer fordelt på forskellige uddannelser på professionshøjskolen for at konkretisere, nuancere og verificere relationen mellem FoU og undervisning omtalt i interviews. Der har som i interviews være fokus på, hvilken form for viden, som er anvendt – faglig viden, didaktisk eller metodisk. Informanterne omtales med pseudonymer, og deres udsagn er (svagt) sprogligt revideret i artiklen.

Tre idealtyper på baggrund af lektorkvalificeringen

I vores analyse af interviews med adjunkter har vi bl.a. anvendt begrebet idealtyper, som det formuleres af Weber (1994), så idealtyperne fremstår som et svar på forskningsspørgsmålet om, hvordan adjunkter anvender FoU i undervisning. Idealtyperne er fremkommet gennem en analyse med baggrund i de empiriske fund i de 12 interviews bearbejdet gennem kondenseringer. Interviews er indledningsvis kategoriseret ud fra, hvorledes informanter er blevet involveret i FoU, opgaver i forbindelse med FoU samt deres anvendelse heraf, og hvorvidt de aktuelt og fremadrettet fremtræder: Primært som undervisere, som undervisere og FoU medarbejdere eller som forskere. Derefter er de foreløbige idealtyper konstrueret ud fra informanternes beskrivelse af deres selvforståelse, deres tidlige fordeling af opgaver i forhold til undervisning og FoU samt deres måde at anvende FoU i undervisning på. Til slut er idealtyperne justeret og videreudviklet på baggrund af endnu en gennemlæsning af interviews og de kondenserede beskrivelser, således at rekontekstualiseringen står centralt. Idealtyperne er navngivet som hhv. den professionsorienterede underviser, den didaktisk orienterede underviser og den forskningsorienterede underviser, og de præsenteres nedenfor under afsnittet resultater.

Idealtyper betoner nogle træk, som findes forskellige steder, og som er særlige og betydningsfulde i deres kontekst. En idealtipe er ikke virkeligheden, men en konstruktion, som har en betydning, fordi den viser nogle empiriske forhold. Konstruktion af idealtyper er en grounded tilgang, hvor der på baggrund af data etableres en ny og teoretisk eller begrebslig forståelse af genstandsfeltet. Konkret er der arbejdet inspireret af en konstruktivistisk, anden generation af grounded theory method (Charmaz, 2009). Idealtypenes funktion er at tydeliggøre træk, som optræder blandt informanterne i form af forskellige kombinationer for rekontekstualisering til undervisning.

Vi har således valgt at arbejde med idealtyper, fordi der i empirien viste sig nogle træk, som på denne måde kommer til at fremtræde tydeligere. Disse træk forklares nedenfor og illustreres i figurer. Med valget af idealtyper kunne vi yderligere sikre en anonymitet, som var helt dekoblet fra de enkelte uddannelser på professionshøjskolen, hvilket var et meget eksplicit ønske hos nogle af informanterne. Endelig ser vi den pointe i at arbejde med idealtyper, at disse kan anvendes i refleksioner over og til fremadrettet udvikling af kvalificeringsforløb for adjunkter som undervisere på professionshøjskoler fx diplomuddannelser. En pointe, som vi vender tilbage til afslutningsvis.

Resultater

I det følgende præsenteres resultaterne af analysen. Først i form af de tre idealtyper, og derefter konkretiseres disse gennem tre eksempler.

Den professionsorienterede underviser

Den professionsorienterede underviser arbejder med FoU i løbet af sin lektorkvalificering på den måde, at FoU er knyttet til et fagligt indhold, der har relevans for den uddannelse, adjunkten primært har til opgave at undervise på. Viden er således primært forstået som fagligt og indholdsmæssigt og knyttet til det specifikke undervisningsområde. Begrebet professionsorienteret anvendes, fordi underviseren har fokus på, at uddannelsen skal bidrage direkte til de behov, som findes i professionen på arbejdsmarkedet. Adjunkten beskriver sig som underviser, og det er den af idealtyperne, som flest af informanterne har træk fra. Underviseren har ikke altid en arbejdstilrettelæggelse, der muliggør, at konkrete opgaver i forbindelse med undervisning og FoU matches perfekt, men underviseren ser et potentiale herfor og udtrykker ønske om, at potentialet kunne have været realiseret i lektorkvalificeringsforløbet – eller måske bliver det i det fremtidige arbejde. Adjunkten anvender viden fra FoU på forskellige måder. Det kan fx være:

- Anvendelse i undervisning i større eller mindre omfang
- Faglig udvikling i bred forstand med relevans for indholdet i uddannelsen
- Udvikling af nye valgfag
- Viden og erfaring med metoder, som direkte eller indirekte indgå i undervisning
- Bidrag til faglig, teknologisk eller metodisk udvikling af profession

Adjunkten formidler sin viden gennem forskellige kilder, men materialet kan sjældent anvendes direkte i undervisning fx som undervisningsmaterialer, men adjunkten kan trække på eller henvise til formidlingskilden. Det er karakteristisk, at adjunkten ser forholdet mellem FoU som et «én til én» forhold. Der reflekteres ikke over forholdet og forskelle mellem de to kontekster og dermed heller ikke over hvilke former for ændringer, der sker fra FoU til undervisning. FoU vurderes i forhold til dens direkte relevans for aktuelle undervisningsopgaver. FoU og undervisning ses ikke som tilhørende forskellige diskurser, og derfor er der heller ikke behov for kontekstuelle tilpasninger. Hvis der evt. er ændringer, som det antages med begrebet rekontekstualisering, så formuleres forskelligheden ikke sprogligt af informanterne.

Den didaktisk orienterede underviser

Den didaktisk orienterede underviser arbejder med FoU i sin lektorkvalificering, hvor der indholdsmæssigt indgår didaktik og didaktisering af fagligt indhold og metoder. Et sådant indhold i FoU bidrager forskelligt i forhold til undervisning. Her er altså ikke i samme grad som hos den professionsorienterede fokus på professionen, men på undervisning. Der deltages således i FoU, som

direkte retter sig mod undervisning som den centrale kontekst for en senere anvendelse. Det kan fx være:

- Litteraturstudier inden for faglige eller didaktiske emner i undervisningen
- Metoder til at få viden om, hvad der sker i undervisning fx i relation til de studerendes aktiviteter og læring
- Didaktisk udvikling
- Ny faglig viden, som er direkte anvendelig. For nogle er det faglige indhold didaktik
- Evalueringer og nyudvikling af sammenhænge mellem fag og didaktik

For denne idealtipe opstår der i løbet af lektorkvalificeringsforløbet en mening og sammenhæng mellem FoU og undervisning, og derfor er fordeling af tid til hhv. undervisning og FoU heller ikke så betydende for adjunkten. Underviseren opfatter skabelse af tæt sammenhæng mellem FoU og undervisning som en central opgave og håber på, at dette fortsat vil være muligt. Denne sammenhæng optræder dog inden for afgrænsede dele af adjunktens samlede arbejdsopgaver. Underviseren har således flere underviseropgaver, der ikke på samme måde har så tæt en relation til FoU. Der, hvor det er muligt, etableres en sammenhæng gennem underviserens tilpasninger og omsætninger, og dermed rekontekstualiseringer fra FoU konteksten til undervisningskonteksten, hvor der således ikke er et «én til én» forhold mellem FoU og undervisning som hos den professionsrettede.

Adjunkten formidler viden gennem forskellige kilder, til tider kan kolleger eller studerende anvende dette materiale direkte, men udvikling af undervisning ses også som et direkte udbytte af FoU-deltagelse. FoU og undervisning fremstår som forskellige diskurser, hvor der jf. Bernstein kan tales om FoU som en produktionskontekst og undervisning som en reproduktionskontekst, som kræver en didaktisk omsætning. Adjunkten er optaget af rekontekstualiseringen, hvad enten dette handler om didaktisering af en faglig viden eller didaktiske forhold i undervisning mere generelt. Denne idealtipe reflekterer altså over forholdet mellem diskurser i modsætning til den professionsrettede idealtipe.

Den didaktisk orienterede underviser fremstår i det empiriske materiale i ren form hos få, men flere adjunkter udtrykker ønsker om, at deres lektorkvalificeringsforløb fremstod således, eller de ønsker at kommende arbejde med FoU og undervisning vil kunne indgå i en sådanne synergi. Blandt adjunkter med træk fra denne idealtipe indgår nogle med ph.d.

Den forskningsorienterede underviser

Den forskningsorienterede underviser er ansat med en ph.d. eller arbejder af forskellige årsager primært med FoU. Adjunkten har ikke nødvendigvis ønsket at få en position, som er perifært placeret i forhold til uddannelser, men det er en konsekvens af ansættelsen eller de muligheder, som findes i form af deres arbejdsopgaver fx med varetagelse af andre funktioner. Den centrale arbejdsopgave er forskning, og selvom der ikke eksplicit i interviews tales om definition af forskning,

fremgår at det inkluderer metoder, teori, empiriindsamling og forskellige former for formidling. Den forskningsorienterede underviser har meget begrænset undervisning, men tildeles eller skal selv sikre sig yderligere opgaver inden for FoU. Så denne idealtipe adskiller sig fra de to andre ved både indholdet, at adjunkten deltager i meget FoU og har begrænsede opgave inden for undervisning. Den forskningsorienterede underviser anvender sin viden fra FoU til fx:

- Professionsudvikling fx direkte knyttet til et erhverv
- Udvikling af teoretiske perspektiver i relation til samfund, professioner og fagligheder
- Udvikling af metoder generelt og specifikt i relation til det faglige indhold i et forskningsområde

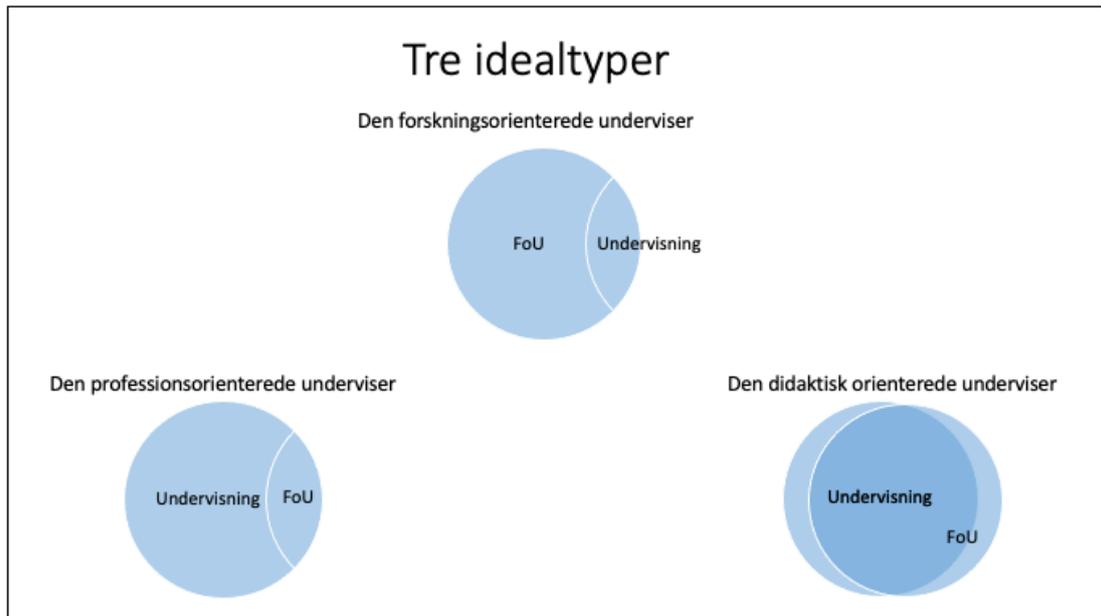
Den forskningsorienterede underviser ser vidensfrembringelse som et ideal, fordi det kan bidrage til samfundsudviklingen generelt, og vedkommende formidler sin viden gennem opgaver internt i professionshøjskolen og igennem forskellige kilder, som også kan findes hos de andre idealtyper. Det kan være forskningspubliceringer, lærebøger eller rapporter. De skriftlige produkter kan til tider anvendes direkte i undervisning i form af referencer til egen forskning eller som forslag til implementeringer, men grundet den særdeles begrænsede tid til undervisning anvendes FoU kun lejlighedsvis direkte af den forskningsorienterede underviser i undervisning. Det er en mulighed, at kolleger eller andre i sektoren anvender materialet, men denne idealtipe formulerer sig på en sådan måde, at der kan tales om forskellige diskurser for forskning og undervisning, og vedkommende fremhæver, at anvendelse af FoU i undervisning kræver en tilpasning til konteksten, en rekontekstualisering, og forskelligheden mellem kontekster fremstår som en selvfølge. Der er altså også på dette område en stor forskel til de to andre idealtyper.

Illustration af idealtyper

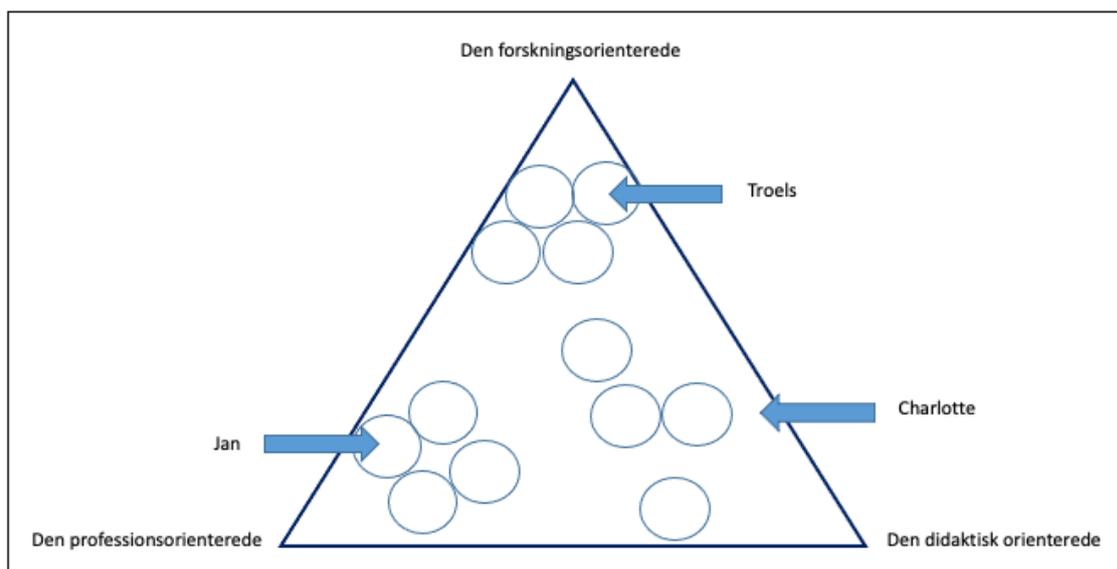
De tre idealtyper er illustreret i figur 1 på næste side. Det fremgår af figuren, at den omfangsmæssige fordeling af deres arbejdsopgaver med FoU og undervisning er forskellig, hvilket er markeret som andelen af cirklen. Adjunktens primære selvforståelse fremgår af navngivningen, og det særlige ved den didaktisk orienterede underviser er, at diskursen for undervisning og FoU er tæt sammenhængende, men dog forskellige, hvorfor dette er illustreret som to næsten overlappende cirkler. Det omfangsmæssige skel i forhold til opgavefordeling mellem FoU og undervisning er dermed mindre centralt i figuren.

Hos nogle informanter findes træk fra flere idealtyper, så disse vil kunne placeres i forskellige positioner i figur 1 mellem de tre idealtyper. Vi har i figur 2 med cirkler illustreret de 12 informanternes placering i forhold til idealtyperne. Som det fremgår, har særlige fire informanter ligheder med idealtypen den professionsorienterede, fire med den forskningsorienterede og fem med den didaktisk orienterede. Illustrationen af informanternes placering skal ikke læses som (mål)faste positioner, men placeringen giver et visuelt billede af, hvorledes informanterne samler sig omkring idealtyper, men at der også kan være træk fra forskellige idealtyper hos en informant. Samtidig kan det ses, at ingen af informanterne fremstår som identiske med idealtyperne. For at konkretisere idealtyper vil vi i det følgende beskrive tre af informanterne, som er markeret med navne i figur 2.

Valget af netop disse tre er foretaget, således at der fremstår nogle særlig klare udsagn omkring deres selvforståelse og diskursen for hhv. undervisning og FoU. Derved kommer processen for rekontekstualiseringen til at fremstå ret entydig i deres udsagn, hvilket skærper argumentationen i vores afsluttende konklusion og diskussion.

Figur 1. Tre idealtyper for rekontekstualisering

Figur 2. Informanternes placering i forhold til idealtyper

Tre adjunkter om forholdet mellem FoU og undervisning

Som eksempler på de tre idealtyper for rekontekstualisering analyseres de kvalitative interviews med Jan, Charlotte og Christian, således at fordeling af arbejdsopgaver, de nævnte diskurser og rekontekstualiseringer fremstår mere konkret. Troels er «den forskningsorienterede underviser», Charlotte «den didaktiske orienterede» og Jan «den professionsorienterede».

Jan

Jan beskriver det som naturligt, at han efter 20 år i professionen nu underviser: «Det ligger nok lidt i mine gener: Begge mine forældre var undervisere, og jeg har altid været glad for at undervise, så selv de 20 år, jeg var ude i forskellige [arbejdspladser,] underviste jeg også».

Jan identificerer sig altså med at være underviser og ser det som noget, han er socialiseret til at være. Jan formulerer, at uddannelser på professionshøjskoler skal være gode, og at der gennem FoU frembringes en viden, som bidrager til uddannelsernes kvalitet: «Jeg synes, det [FoU] er rigtig spændende, og uanset hvad, synes jeg, at vi skal have den viden, ellers kan vi jo ikke lave de her fremragende uddannelser.»

Som det fremgår af citatet, så betragtes FoU og undervisning ikke som forskellige diskurser, og den faglige tilgang, som anvendes i FoU, Jan indgår i, er direkte relevant for hans undervisning:

Fordi - når man underviser i [dette fag], så underviser man også i [denne faglige disciplin] og alt det her med primær- og sekundærdata, kvantitative/kvalitative interviews og alt sådan noget, det underviser jeg selv i, så det ligger naturligt at følge mange af de ting.

Ligeledes underviser han i nogle metoder, som han gennem FoU får erfaring med. Jans formulering kan forstås således, at fordi han underviser i disse områder, så kan FoU anvendes i undervisning. Det vil sige, at Jan ikke udtrykker, at diskurserne er forskellige jf. Bernstein, selvom der er tale om forskellige kontekster og opgaver. Den helt centrale pointe for ham er, at det faglige indhold fremstår som direkte overførbart til undervisning. På den måde kan citatet forstås, som om der er et nærmest «én til én» forhold mellem FoU og undervisning, hvilket i figur 1 ovenfor er illustreret som en cirkel, hvor FoU indgår som en mindre arbejdsopgave, der direkte relaterer sig til uddannelse, som han betragter som den centrale opgave. Sammen direkte relation formuleres mellem erfaringer fra arbejdslivet og undervisning:

Det er jo som bekendt en professionshøjskole, jeg arbejder på, så derfor er det utroligt vigtigt, at man kan inddrage så meget praksis som overhovedet muligt (...). Når jeg kan relatere nogle af de teorier eller modeller, vi bruger, og fortælle dem, at jeg faktisk har brugt det, så klapper de ørerne ud og tilsvarende med det FoU, som vi laver her.

For Jan er der på sammen måde et meget direkte forhold mellem behov i virksomheder og det, der skal undervises i: «Så kan vi helt specifikt besvare, hvad virksomhederne har behov for, og det er jo en utroligt vigtig viden for de studerende, idet de går her blandt andet fordi, de vil ud og have et godt job bagefter.»

I hans formuleringer fremstår uddannelse og kommende erhverv som ét og med samme diskurs. Hvis der kan tales om et behovshierarki, så er det først og fremmest de centrale virksomheders formulerede behov, der står øverst: «Jeg plejer at sige til at mine studerende, at det er behovene, der

styrer alt. Virksomhedernes behov er med til at styre, hvad for en undervisning, vi har her, og det styrer dermed også de studerende.»

For denne informant påvirkes diskursen af de eksterne behov fra professionen, hvilket han finder naturligt og derfor ikke problematiserer. FoU udbyttet ses som direkte anvendelig i undervisningen, da virksomheders behov skal opfyldes her, og det inddrager Jan som et direkte input til didaktikken i form af eksempler, da han mener, det motiverer de studerende.

Charlotte

For Charlotte er der tæt sammenhæng mellem FoU og undervisning, Hun siger, at det falder: «Fuldstændig sammen. Det kan næsten ikke adskilles.»

Det metodiske arbejde i FoU har bidraget til refleksioner over hendes undervisning, hun taler om, at det har bidraget til, at hun kan »didaktisere » sin undervisning og arbejde på et højere niveau:

Hvor jeg på en helt anden måde kan didaktikere min undervisning qua den følgeforskning, og [det] (...) smitter af på alt min anden undervisning i forhold til de overvejelser, jeg så gør mig. (...) Jeg er blevet meget kvalificeret til rent faktisk at kunne arbejde på det niveau i forhold til min undervisning.

Det, Charlotte kalder to niveauer, kan forstås som tilhørende forskellige diskurser, FoU og undervisning, hvor følgeforskningen bidrager med viden, der gennem en rekontekstualisering bidrager til en ny didaktik. Sammenlignet med Jan adskilles de to kontekster – undervisning og FoU – tydeligt fra hinanden jf. figuren ovenfor, hvor det centrale for Charlotte er, at «didaktisering» af FoU viden kvalificerer undervisning. Hun formulerer dette således:

Og det har jo gjort, at vi nu har kunnet lave et meget mere kvalificeret forløb, som får en bedre effekt i forhold til de studerende til at kunne gå videre ud og stå mere kvalificeret ude i deres praksis.

Som det fremgår af citatet, så mener Charlotte som Jan, at FoU får betydning for praksis og dermed professionen. Hvor Jan ser, at FoU bibringer en nødvendig viden om professionspraksis, så ser Charlotte mulighed for en kvalificering af professionen, ved at hun i sin undervisning bidrager med nye perspektiver og dermed potentielt forandrer praksis. FoU og undervisning fremstår eksplicit som to kontekster, hvor der gennem rekontekstualisering fra undervisning bidrages til udvikling af praksis. Hvor Jan gav professionen en form for forrang, så tillægges uddannelse en større betydning og potentiel magt i Charlottes forståelse.

Troels

Troels er ansat til at forske, formelt i halvdelen af sin arbejdstid, men i praksis er det noget mere, da undervisningen maksimalt løber op i 100 timer pr. semester. Troels siger om sin egen professionelle selvforståelse: «Jeg bekender mig selv som værende forsker og akademiker, ikke som [den profession, der uddannes til].»

Denne selvforståelse adskiller sig fra både Jans og Charlottes, idet han både distancerer sig fra uddannelsen og professionen.

Ud fra sin stærke forskningsorientering oplever Troels en skepsis mod FoU i den uddannelse, han underviser i, og han beskriver sig som «atypisk» i den kultur, der præger uddannelsen. Han oplever, at han fra en noget marginaliseret placering i forhold til uddannelsen blive mødt med en udbredt skepsis ift. det FoU, han arbejder med, og han citerer kolleger for at sige: «Så det der FoU, det [omtales således]: ”Hvad skal vi bruge det til?”, hvad er det for en størrelse?»

Vedrørende omsætningen af FoU taler Troels ikke direkte om overførsel af FoU-viden til uddannelserne, og FoUs bidrag til uddannelser ses i et langt tidsperspektiv: «Hvis jeg tager mine [uddannelses]briller på, så er den værdi, FoU har (...), at det får et direkte tilbageløb i uddannelsen. Der kommer ikke et kursus i [det, FoU omhandler]. I hvert fald ikke de næste fem år.»

Derved er det på baggrund af citatet vanskelige direkte at sige noget om, hvad FoU bidrager med til uddannelser på kort sigt, mens det kan få en betydning på længere sigt. Derimod peger Troels på, at FoU kan bidrage med «noget» til undervisere og generelt ideudvikling:

Jamen, så må vi jo se på det her med tilbageløbet på et metaniveau, så den viden, vi genererer her, det er selvfølgelig noget, der spreder sig ud og giver noget til forskellige undervisere og idéer (...), men det løber ikke ned til de studerende, i hvert fald ikke inden for de første mange år.

I interviewet uddyber Troels et metaniveau i sin egen undervisning og ser det som nogle generelle færdigheder knyttet til fagspecifik teknologi, som FoU har bidraget til udvikling af. Hvis der kan tales om rekontekstualisering her, så er det i abstrakte refleksioner over FoU, der over tid kan vise sig at indgå i eller bidrage på en endnu ukendt måde til undervisning. Som nævnt i beskrivelsen af idealtypen fremstår hans FoU her som noget, der på sigt kan bidrage til, hvad der omtales som en generel samfundsudvikling, hvorimod Jan og Charlotte anlægger et mere kortsigtet og direkte perspektiv i vurderingen af FoUs bidrag til undervisning.

Diskussion og konklusion

Vi spørger i artiklen til, hvorledes adjunkternes deltagelse i FoU gennem lektorkvalificering bidrager til at udvikle og fortolke sammenhængen mellem forskning og undervisning. Analysen viser gennem konstruktion af idealtyper og de konkrete eksempler, at adjunkter anvender FoU fra deres lektorkvalificering i undervisning på flere forskellige måder, og anvendelsen er knyttet til under-viserens forståelse af sig selv og sin opgave, fordeling af opgaver mellem undervisning og FoU, samt hvorvidt undervisning og FoU ses som mere eller mindre centralt for adjunkten. Baseret på det kvalificeringsforløb, som adjunkter indgår i, så fremstår FoU-deltagelse som ret forskelligt, hvilket muligvis kan forstås i lyset af, at FoU på professionshøjskoler ikke er entydigt defineret og på den konkrete skole kan variere ikke blot inden for uddannelser, men også i forståelser hos de centrale aktører, som er med til at organisere kvalificeringsforløbet (Larsen, Duch & Lund, 2020). Derved kan fortolkningsrummet for lektorkvalificering omtalt i indledning også være betydende for et fortolkningsrum for anvendelse af FoU i undervisning. Analyser ud fra begrebet rekontekstualisering bidrager til at synliggøre, at anvendelse af FoU i undervisning knytter sig til forholdet mellem forskellige diskurser og til forskellige forståelser af forholdet mellem disse, sådan som det kommer til udtryk i idealtyperne.

De konstruerede idealtyper indikerer, at der er nogle sammenhænge mellem opgaveforståelse, selvforståelse, opgavetildeling samt anvendelse af FoU i undervisning, og analysen af tre informanternes udsagn viser, at det også knytter sig til deres forståelse af relationen mellem praksis i den profession, de uddannelser til. Én forståelse er, at professionsuddannelsen primært skal kvalificere studerende til at varetage opgaver, som de kendes fra professionen. En anden forståelse er, at uddannelse skal bidrage til forandring og forbedring af praksis i professionen, og en tredje forståelse ser mere langsigtede potentielle betydninger for både praksis og professionsuddannelse. Lektorkvalificering og dermed anvendelse af FoU herfra i undervisning på professionshøjskoler ser på den baggrund ud til at have en vis sammenhæng mellem adjunkternes implicite forståelse af sammenhængen mellem professionsuddannelse, professionsudvikling og deres egen rolle som undervisere. Dermed bidrager artiklen til perspektiver fra en dansk kontekst på professioner, på forholdet mellem tilegnelse af praktiske færdigheder på professionshøjskoler, styringen af uddannelser set ud fra professionens behov og de formelle uddannelsesmæssige krav (Molander & Terum, 2008; Raaen, 2018).

De tre idealtyper og de tre konkrete eksempler kan således danne en refleksionsbaggrund i forhold til hvilken didaktik, indhold og hvilke perspektiver, der kan præge fx kommende erhvervsskolelærere, og hvordan det kan afspejles i lektorkvalificering herunder adjunkters deltagelse i FoU. I forlængelse heraf kan idealtyperne bidrage til at belyse forholdet mellem FoU og undervisning og dets forskelligartede konsekvenser for uddannelsernes indhold, og dermed også diskussion af, hvad der anses for at være ønskeværdigt på fx diplomuddannelser. Vi peger hermed på, at lektorkvalificering af undervisere på professionshøjskoler er et centralt forskningsområde at inddrage, når det diskuteres, hvorledes og ud fra hvilken viden og kompetenceforståelse professioner så som lærere på erhvervsskoler skal uddannes.

Vores resultater kan bidrage til diskussioner om politiske og administrative krav til uddannelser og kvalificeringsforløb inden for erhvervsuddannelsesområdet, hvis det antages, at adjunkter og lektorer, der underviser på fx Diplomuddannelse i Erhvervspædagogik, kan genfindes som idealtyper, jf. figur 2, selvom konkrete informanter vil afvige fra idealtyper jf. Jan, Charlotte og Troels. Udbyttet af Diplomuddannelse i Erhvervspædagogik forventes til tider, at være «relevante praktiske og anvendelsesorienterede undervisningsmetoder i læreruddannelse» (Børne- og Undervisningsministeriet, 2018). Denne opfattelse er mest i overensstemmelse med idealtypen den professionsrettede underviser, fordi denne ser et «én til én» forhold mellem FoU, som de selv deltager i, og så anvendelse i undervisning. Dog kompliceres dette af, at erhvervsskolelærere må rekonstruere viden fra undervisningen på diplomuddannelsen til egen undervisning på erhvervsskoler. Set i lyset af Bernsteins teori vil dette have nogle ligheder med en reproduktion af politiske og administrative systemer til pædagogik. Man vil kunne se den professionsorienterede underviser som én, der igennem FoU indsamler viden til praksis og videreformidler det. Dette kan belyses gennem Jans forståelse. Han ser det som sin opgave at kende erhvervets behov og uddanne sine studerende til netop at opfylde disse.

En anden mulighed er at se den didaktiske diskurs i lyset af Bernsteins betegnelse om en «tilegnelseslogik» med fokus på kompetencer (Bernstein, 2001, s. 156). Eksemplerne med Troels og Charlotte konkretiserer dette. Charlotte kunne fx indgå i FoU om didaktik på diplomuddannelsen. Det kunne omhandle nye tilgange i didaktik eller aktuelle problemstillinger integreret i

didaktik på uddannelser. Dette kunne på sigt inspirere erhvervsskolelærere til at udvikle deres egen undervisning i sådanne retninger, og erhvervsskolelærerne ville kunne argumentere for deres valg og fravalg af sådanne perspektiver. De studerende tilegner sig derved nogle kompetencer, som ikke direkte kan måles, men som potentielt kan anvendes i udvikling på erhvervsskoler. FoU fra professionshøjskoler vil således på sigt kunne få en samfundsmæssig betydning for uddannelse af faglærte på erhvervsuddannelser gennem en kvalificering af videnscirkulation mellem FoU, uddannelse og profession.

Forfatterbiografi

Henriette Duch forsker bl.a. i erhvervsskolelæreres pædagogiske uddannelse herunder uddannelse af lærere ved professionshøjskoler som bl.a. uddannelser erhvervsskolelærere. Henriette har publiceret artikler om anvendelse af omsættelse af viden fra læreruddannelse til praktisk undervisning. Teoretisk er hun optaget af fx sociologiske teorier.

Verner Larsen forsker i professionsdidaktik bl.a. inden for Problem Baseret Læring og har en særlig interesse i vidensbegrebet. Han er særlig inspireret af teoridannelser inden for det uddannelsessociologiske felt Legitimation Code Theory (LCT) og har publiceret papers og artikler om vidensproduktion og -omsætning i videregående uddannelser. Verner Larsen er «Associate Member i LCT Centre for Knowledge-Building».

Birthe Lund forsker især i innovation, kreativitet og innovationsfremmende undervisningsformer, med særlig fokus på handlingsorienterede pædagogikker. Hun er didaktisk optaget af sammenkoblingen mellem teori og praksis (vidensudvikling) i såvel professionsuddannelser som generelt i uddannelsessystemet. Hun har senest publiceret om bæredygtighedspædagogik og pædagogisk filosofi, og publicerer om dannelsesbegrebet, demokratiudvikling, innovativ didaktik og forholdet mellem disse 3 dimensioner.

Referencer

- Andersen, R. (2018): Tiltrædelsesforelæsning som docent: En personlig beretning om 10 års erfaringer med forskning og udvikling inden for professionshøjskolens rammer. *Tidsskrift for professionsstudier*, 14(26), 18-24. <https://doi.org/10.7146/tp.v14i26.104802>.
- Bekendtgørelse nr. 1227 (2018, 23. oktober). Bekendtgørelse om lektorkvalificering, lektorbedømmelse og docentbedømmelse af undervisere ved erhvervsakademier, professionshøjskoler, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole og visse maritime uddannelsesinstitutioner. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/1227>

- Bernstein, B. (1996). *Pedagogy symbolic control and identity*. Taylor & Francis.
- Bernstein, B. (2001). Social konstruktion af pædagogisk diskurs. I: L. Chouliaraki & M. Beyer (Red.), *Basil Bernstein: Pædagogik, diskurs og magt* (s. 134-187). Akademisk.
- Brew, A. (2010). Imperatives and challenges in integrating teaching and research. *Higher Education Research & Development*, 29(2), 139–150.
<https://doi.org/10.1080/07294360903552451>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2018). Mere praksisfaglighed i folkeskolen.
<https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/nyheder-lovgivning-og-reform/eudaftale-2018/aftalens-hovedelementer/mere-praksisfaglighed-i-folkeskolen>
- Danske Professionshøjskoler (2017). Vidensregnskab. <https://xn--danskeprofessionshjskoler-xtc.dk/analyser-og-fakta/videnregnskab/>
- Charmaz, K. (2009). Shifting the Grounds. Constructivist Grounded Theory Methods. I: J. M. Morse Stern, P. N. Corbin, J. Bowers, B. Charmaz, Clarke, K. A. *Developing grounded theory: The second generation* (s. 127–154). Left coast Press.
- Damvad (2014). Udredning og analyse til brug for professionshøjskolernes implementering af PH.D. strategi. <https://danskeprofessionshjskoler.dk/ph-d-loeft-professionshoejskolernes-undervisere/>
- Damvad (2015). Forskning i praksis. Rapport af Damvad til FTF. FTF dokumentation nr 1.
<https://www.ftf.dk/aktuelt/artikel/forskning-i-praksis/>
- Duch, H. (2017). Uddannelse til erhvervsskolelærer. En diplomuddannelse i et spændingsfelt mellem erhvervsrettet efteruddannelse, voksenuddannelse og professionsrettet videreuddannelse. Aalborg Universitetsforlag. Hentet 27. maj 2020 på
[https://www.ucviden.dk/portal/da/publications/uddannelse-til-erhvervsskolelaerer\(8a105886-1ccf-48e0-8c48-c502e067a243\).html](https://www.ucviden.dk/portal/da/publications/uddannelse-til-erhvervsskolelaerer(8a105886-1ccf-48e0-8c48-c502e067a243).html)
- EVA, Danmarks Evalueringsinstitut (2017). Forskning og Udvikling på professionshøjskolerne som vej til vidensproduktion. <https://www.eva.dk/sites/eva/files/2017-08/Forskning%20og%20udvikling%20pa%20professionshojskolerne%20som%20vej%20til%20uddannelseskvalitet..pdf>
- Hornskov, S. B; Larsen, V. & Schrøder, V. (2018). Om konstruktion af problemer og forskningsobjekter i professionsrettet forskning. I: H. Christensen, O. Eikland, E. B. Hellne-Halvorsen & I. M. Lindboe (Red.), *Vitenskapelighet og kunnskapsforståelse i profesjonene* (s. 98-114). Universitetsforlaget
- Jensen, J.-O. & Lund, J. H. (2019). Vidensflow – hvordan kan forbindelserne mellem forskning og uddannelse i professionshøjskoler begribes? *Tidsskrift for professionsstudier* (28), 82-95.
<https://tidsskrift.dk/tipro/article/view/113103>
- Larsen, V., Duch, H. S. & Lund, B (2020). Relationer mellem FoU og undervisning - med fokus på lektorkvalificeringsforløbet på professionshøjskoler. Forskningsrapport. VIA University College. Hentet 28. maj 2020 på [https://www.ucviden.dk/portal/da/projects/betydningen-af-fouaktiviteter-i-adjunktforloeb-for-undervisningen-paa-professionsuddannelser\(ed76c14b-2b82-49bd-8fb7-636bd7832b14\).html](https://www.ucviden.dk/portal/da/projects/betydningen-af-fouaktiviteter-i-adjunktforloeb-for-undervisningen-paa-professionsuddannelser(ed76c14b-2b82-49bd-8fb7-636bd7832b14).html)
- Kristensen, J. E. (2020). Samtidsdiagnostik og tendensanalyse i professionsforskningen. *Tidsskrift for Professionsstudier*, (30), 6-15. <https://tidsskrift.dk/tipro/article/view/119273>

- Maassen, P & Stensaker, B. (2011): The knowledge triangle, European higher education policy logics and policy implications, *Higher Education*, 61(6), 757-769.
<https://doi.org/10.1007/s10734-010-9360-4>
- Molander, A. & Terum, L. I. (2008). *Profesjonsstudier*. Universitetsforlaget
- Raaen, F. D. (2018). Hva slags vitenskapelighet trenger profesjonsutøvere? Lærerutdanningen som case. I: H. Christensen, O. Eikland, E. B. Hellne-Halvorsen & I. M. Lindboe (Red.) *Vitenskapelighet og kunnskapsforståelse i profesjonene* (s.61-84). Universitetsforlaget
- Schmidt, L. (2018). Professionshøjskolerne – spørsmålet om videnscirkulation og inddragelse af studerende. *Tidsskrift for Professionsstudier*, 14(26), 54-61.
<https://doi.org/10.7146/TFP.v14i26.104809>
- Unger, M., Marsan, G. A., Meissner, D., Polt, W., & Cervantes, M. (2018). New challenges for universities in the knowledge triangle. *The Journal of Technology Transfer*, 45(3), 806-819.
<https://doi.org/10.1007/s10961-018-9699-8>
- Weber, M. (1994). *Makt og byråkarti*. Det lille Forlag.